

การพัฒนาผู้บริหารและครูเพื่อยกระดับการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2558 – 2564

The Development, Management and Teachers to Enhance Their Education Phayao Province to Support Basic Education Reform Education Act 2015 - 2021

เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ^{1*}

ธิดาวลัย อุ่นกอง² สันติ บูรณะชาติ³ โสกา อำนวยรัตน์⁴ และรุศมิศ สุทธิพงษ์⁵

Ketsaraphan punsrigate Khongjarean^{1*}

Thidawan Unkong² Santi Buranachart³ Sopa Amnuayrat⁴ and Ruksit Suttipong⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบสมรรถนะด้านการสอนของครูที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนา สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา 3) เพื่อศึกษารูปแบบกลยุทธ์การบริหาร จัดการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคม พหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา 4) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหาร ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา และ 5) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาและนันทนาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองสำหรับครู ได้รูปแบบการเรียนการสอนโดยมีหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย

1.1 การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยจะเกิดขึ้น ได้ดี หากผู้สอนดำเนินการสอนแบบอิวิริสติกส์ คือ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก รวมทั้งฝึกกลวิธีในการเรียนรู้และควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.2 การเรียนรู้จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติของตัวแบบ พร้อมได้รับคำชี้แนะความช่วยเหลือการเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาจากขั้นที่เป็นอยู่ไปขั้นที่สูงขึ้น

1.3 การกำหนดภาระงานที่เพิ่มความซับซ้อนและหลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะไปตามลำดับ

1.4 การสะท้อนผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีการพัฒนาตนเอง ต่อเนื่องไปเรื่อยๆ

2. ผลการข่างรูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์การของ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา รุ่งรูปแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยด้านปัจจัยมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสถาบัน ด้านผู้บริหาร และด้านครูและบุคลากร โดยมี 18 ปัจจัยย่อย องค์ประกอบย่อยด้านกระบวนการ มีองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การวิเคราะห์ การออกแบบ การปฏิบัติและการนิเทศ และการสะท้อนคิด และด้านผลผลิต มี 2 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และชื่อเสียงของ โรงเรียน (ผลงานของนักเรียน ครูและผู้บริหาร)

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนา

¹⁻⁵อาจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

*Corresponding author; email: bunthi_ta@hotmail.com

¹⁻⁵Lecturer Dr., School of Education, University of Phayao

กระบวนการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐาน กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาการให้บริการหอพักนักเรียน

4. รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1. องค์ประกอบที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการบริหารการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้แทนครูในสถานศึกษา ส่วนหน้าที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ได้แก่ กำหนดเป้าหมายและนโยบายการมีส่วนร่วม ส่งเสริมและสนับสนุน การบริหารการมีส่วนร่วม ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู กำกับ ติดตาม ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน 2. องค์ประกอบ ที่ 2 ขอบข่ายงานการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการร่วมวางแผนด้านการร่วมดำเนินการและด้านการร่วมติดตามและประเมินผล

5. องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา ได้แก่ 1. นโยบายการบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา 2. วัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา 3. คณะกรรมการบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา 4. กระบวนการบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนา การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การปฏิรูปการศึกษา

Abstract

This research aimed: 1) to develop a teacher competency model that emphasizes self-directed learning. The basic education of Phayao; 2) to develop a development model. Health Organization; 3) to study the management strategy model. Basic education in the context of multicultural society in Phayao province; 4) to develop a model of teacher and management involvement; and 5) to study the model of risk management in sport and recreation in educational institutes in Phayao Province. The results of the study were as follows.

1. The development of the instructional model to enhance the teaching competency for the learners to create their own knowledge for the teacher, the findings were found the principles of teaching style including:

1.1 Cognitive learning would be well, if the instructor adopted the Hebrew teaching technic which emphasized on problem based technic and practice in learning and control of learners' learning.

1.2 Learning from observation of the model's practice together with advice and assistance for enhancing learning from the model to improve the learners to the higher stage.

1.3 Assignment of complex and diverse work would help the learners to develop his / her performance in sequence.

1.4 Reflective learning would help the learners to gain knowlwdge and understanding, and to develop themselves continuously.

2. The model of organizational health development of secondary schools in Phayao Province, the findings were purposed the model with three main components, namely, Factors, Process, and Productivity. The compoment of Factors was divided into three aspects: Institution, Administrators, and Teachers and Staff. There were 18 sub-factors. Furthermore, the compoment of Process was separated to four aspects: Analysis, Design, Implementation and Supervision, and Reflection. In

addition, the component of Productivity was considered by two aspects: Student Achievement and School Reputation (products of students, teacher, and administrators).

3. Strategies for educational management of basic education institutions in the context of multicultural society in Phayao Province comprised of five strategies: the first strategy was to develop the curriculum in accordance with the strategic context; the second was to design teaching and learning processes according to the strategic standards; the third was to Personnel Development Quality Strategy; the fourth was to promote parental involvement; and the fifth was to establish student dormitory services.

4. Form of participation of administrators and teachers in educational management of basic education institutions in Phayao Province consisted of two components. The first component was the structure of executive committee participation in educational management of basic education institutions in Phayao Province such as Director and Deputy Director of the educational district, Institution's Director, Institution's Deputy Director, Education Supervisor, and representatives of teachers in the institution. The roles of the committee for participation in management of basic education institutions in Phayao Province were to set goals and policies for participation, to promote and support the participatory management, to engage and develop the participation of administrators and teachers, and to monitor, supervise, evaluate and report on performance. The second component was the participation in educational management of basic education institutions in Phayao which composed of three aspects: co-operation, joint monitoring and evaluation.

5. The compositions of the risk management model for physical education instruction were: 1. the risk management policy for teaching and learning in physical education; 2. the objectives of risk management in teaching and learning in physical education; 3. the Executive Committee; and 4. the risk management process in teaching physical education.

Keywords: Development Basic Education, Education Reform

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้ในมาตรา 81 ว่า ให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา ปรับปรุง การศึกษา ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ ต่อมาจึงได้มีการตรา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้เป็นกฎหมายแม่บทเชื่อมต่อกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นฐานหลักในนโยบายแห่งรัฐด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศ และเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการจัดการศึกษาของประเทศ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ของคนไทยที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 10 ใจความสำคัญว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ยังคงต้องมีการพัฒนาโรงเรียน ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นสภากาชาดและความท้าทายในการบริหารจัดการของวงการศึกษานี้ของไทย และนานาชาติ เช่นเดียวกับ Fidler (2002) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับกลยุทธ์ที่ใช้ในโรงเรียนกับการบริหาร พัฒนาโรงเรียนของผู้บริหาร และผู้จัดการระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ Edward (2005) ที่กล่าวถึงกลยุทธ์ 6 ประเด็น ที่จะพัฒนาโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ คือ 1) การตั้งเป้าหมายให้สูงขึ้นไปเรื่อยๆ 2) ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมและสร้างแรงจูงใจให้มากขึ้น 3) การจัดการพัฒนาอาชีพครูอย่างต่อเนื่อง 4) การจัดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ 5) การสร้างความเชื่อมโยง 6) การกระตุ้นเพื่อการพัฒนา จะเห็นว่าการดำรงอยู่อย่างมีพัฒนาการของโรงเรียน ต้องมียุทธศาสตร์ที่ดี มีความสอดคล้องกับอนาคต

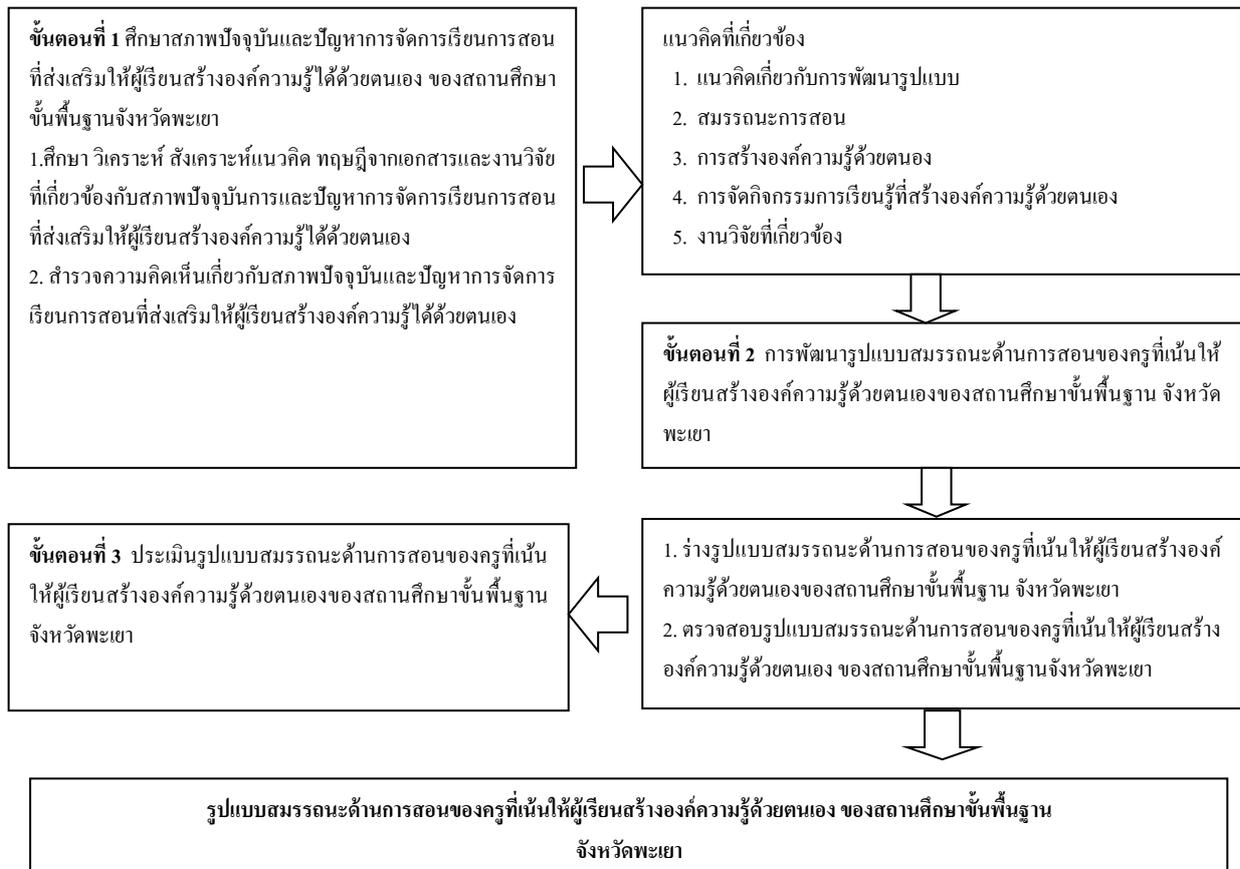
ภาพที่เปลี่ยนแปลงไปและเหมาะสมกับสภาพทางกายภาพและวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงต้องการที่จะพัฒนาผู้บริหารและครูเพื่อยกระดับการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2558 – 2564

วัตถุประสงค์

1. การพัฒนารูปแบบสมรรถนะด้านการสอนของครูที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา
2. รูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรของ โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา
3. รูปแบบกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา
4. การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา
5. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาและนันทนาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

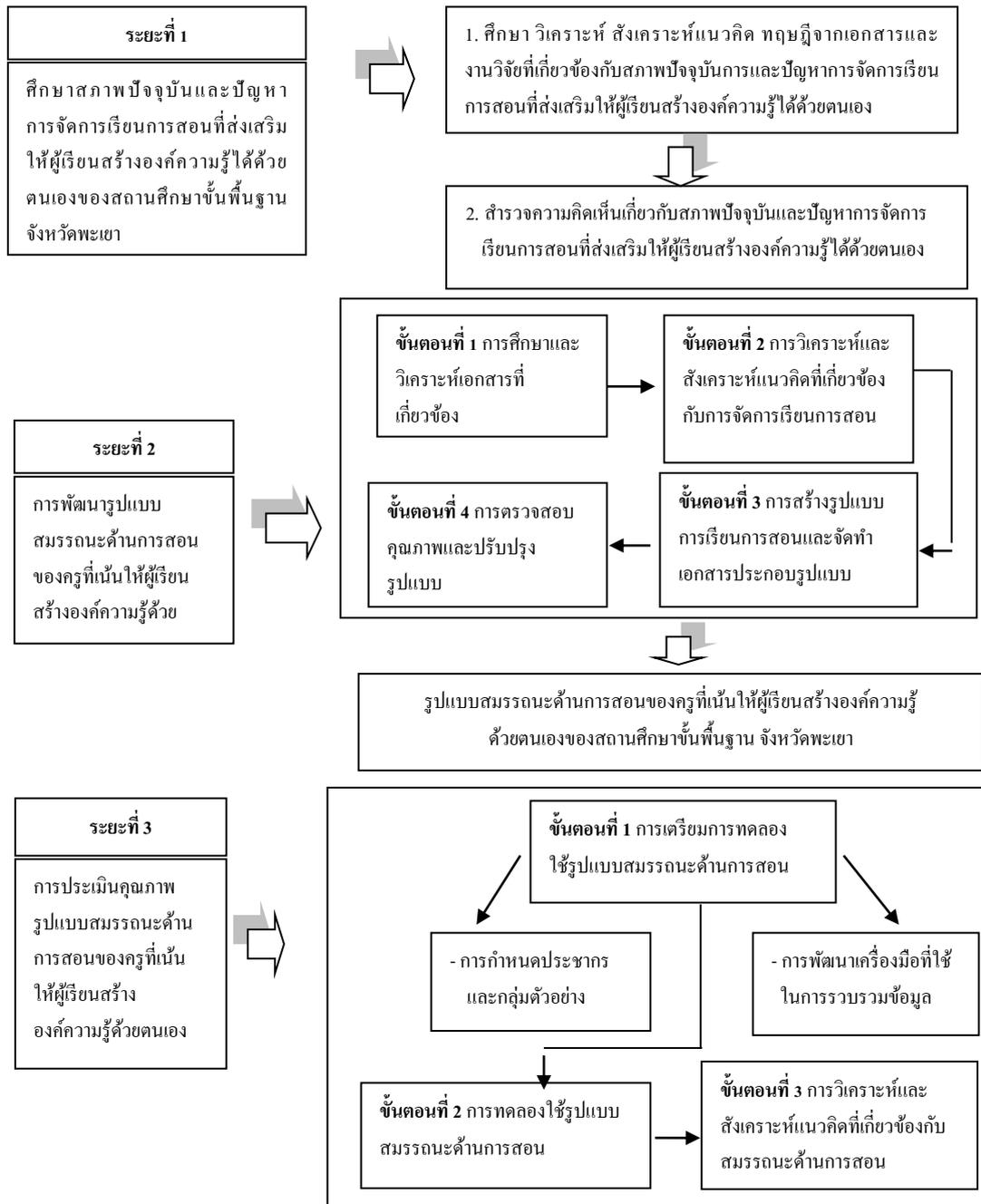
การพัฒนารูปแบบสมรรถนะด้านการสอนของครูที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา จึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

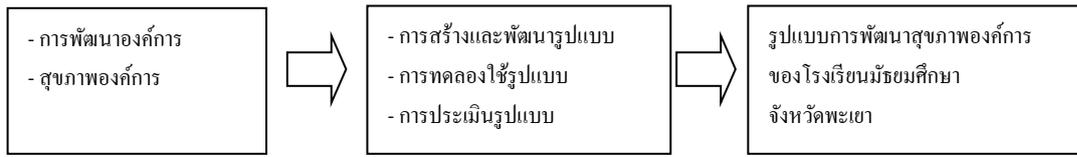
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

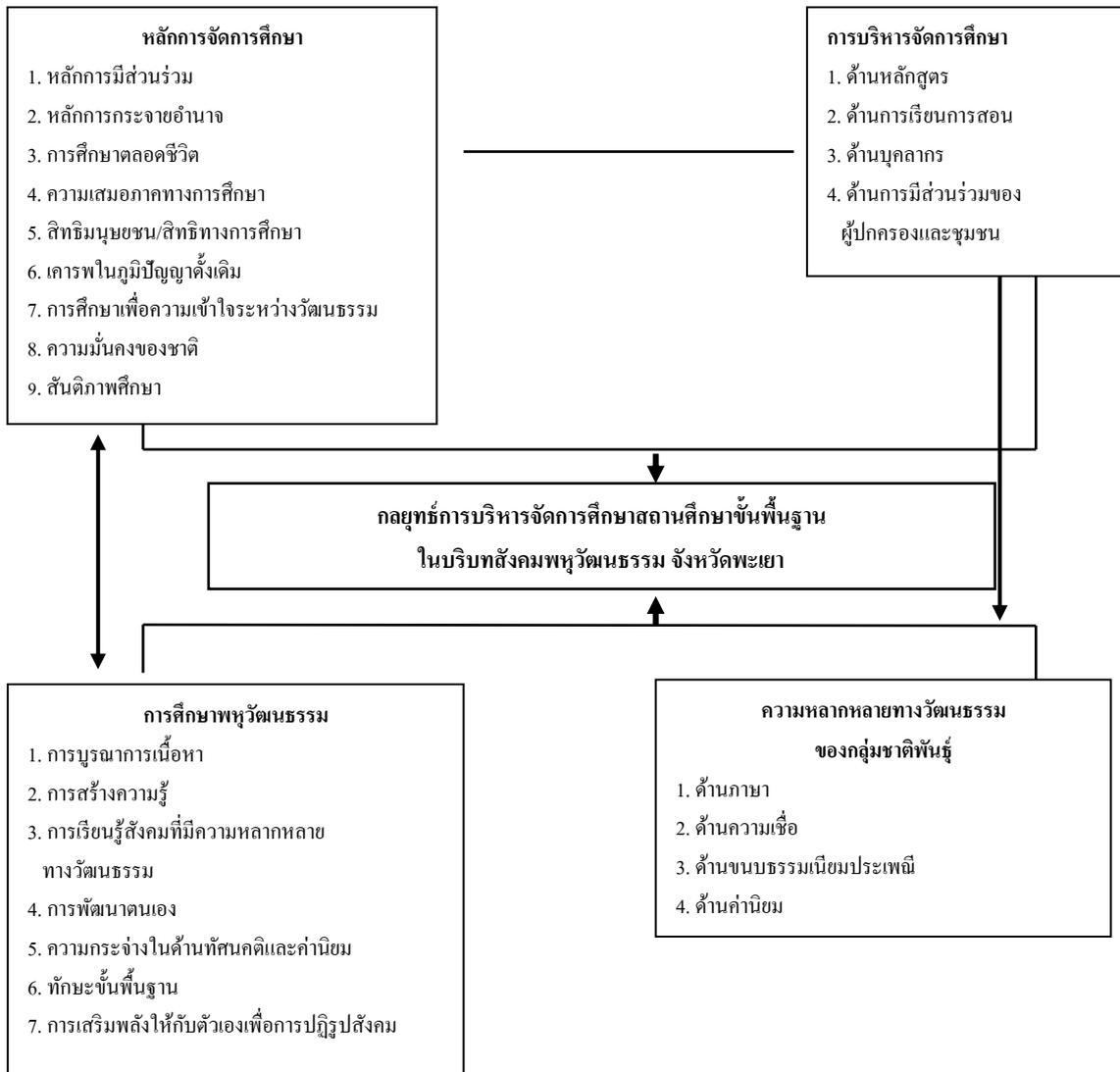
การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

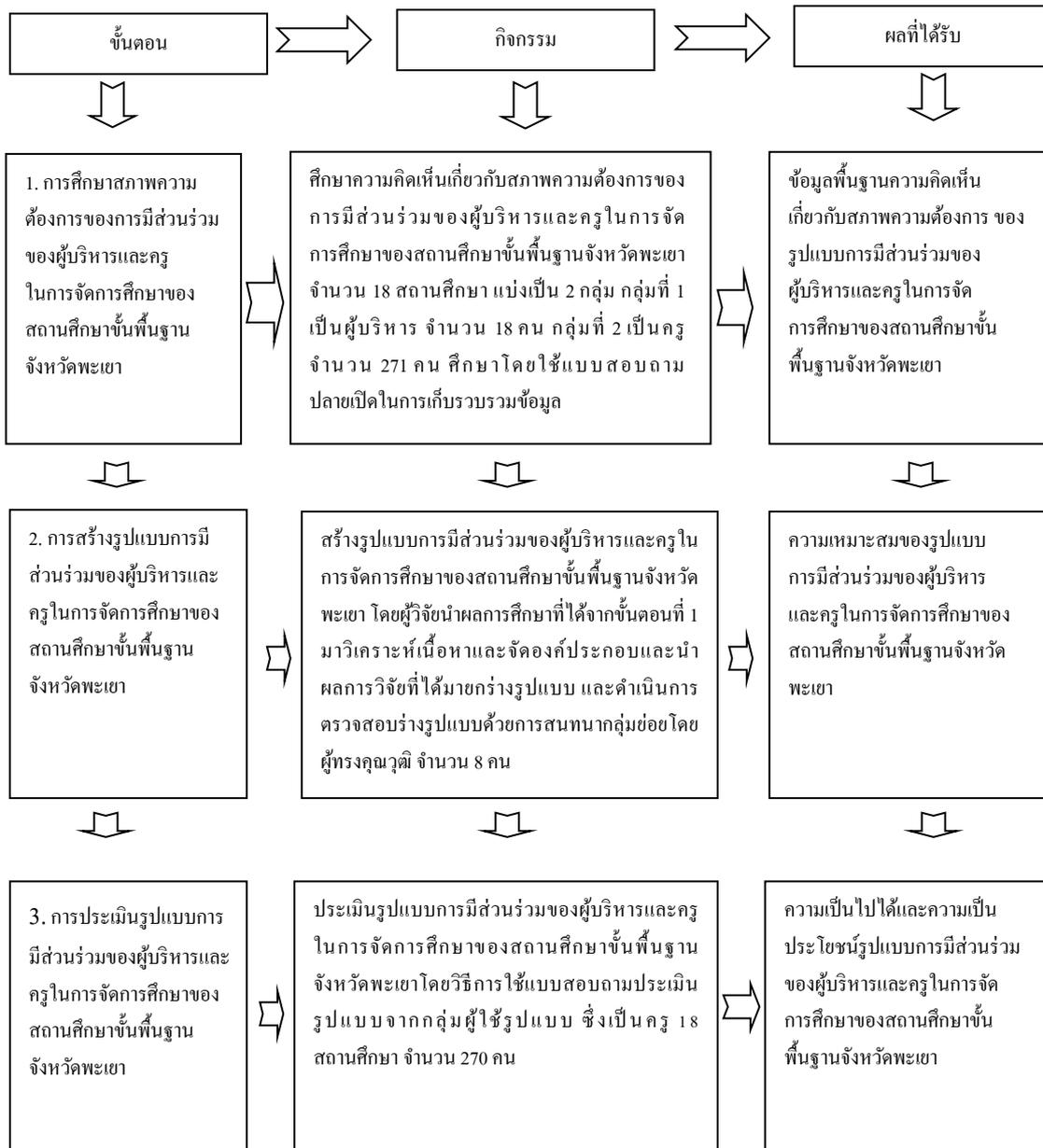
ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

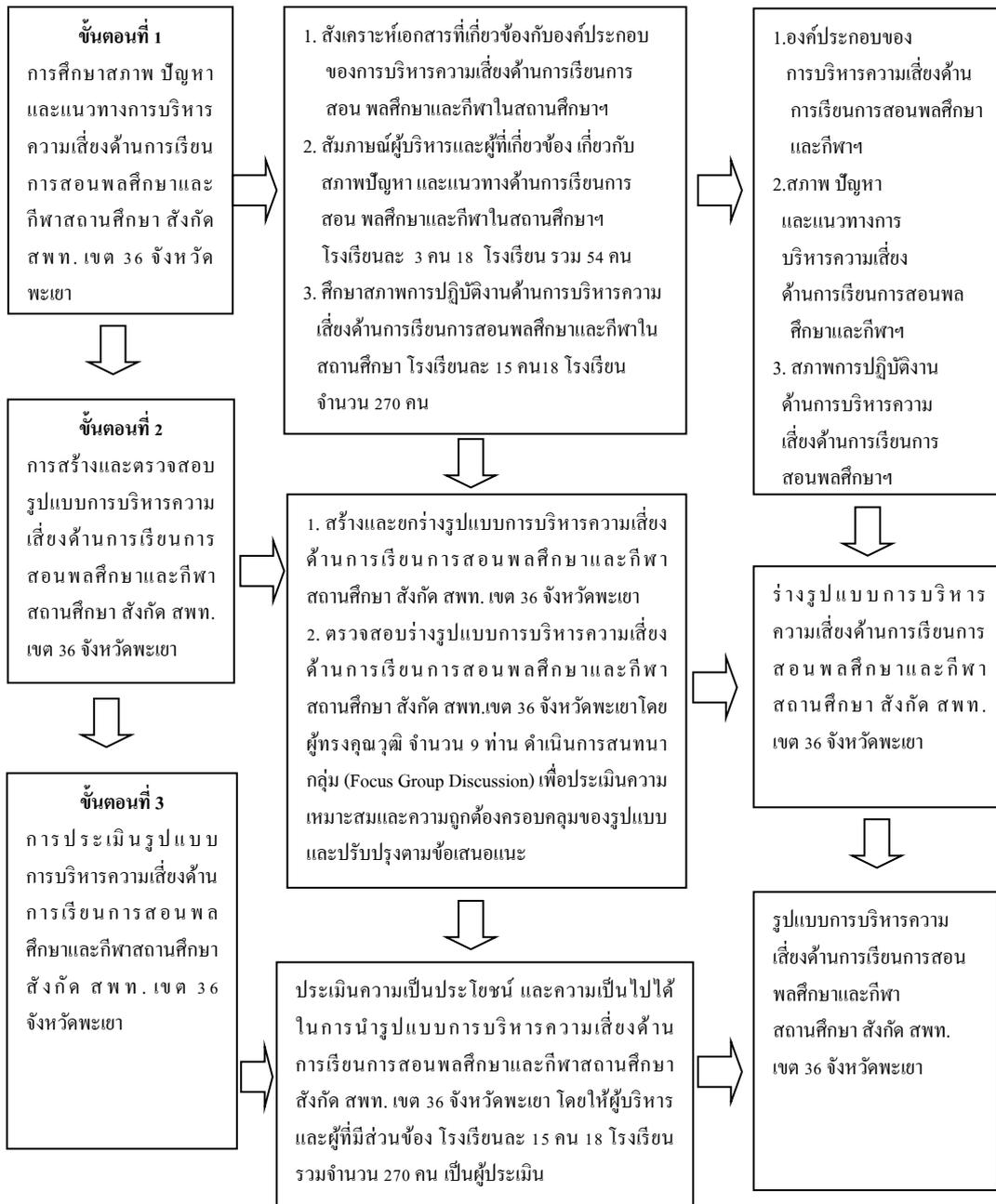
ภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา

ภาพที่ 4 กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาศาสนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา

ภาพที่ 5 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา

ภาพที่ 6 รูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษาและกีฬาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 36 จังหวัดพะเยา

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่นำเสนอ ปรากฏผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเองสำหรับครู

1.1 ได้รูปแบบการเรียนการสอนโดยมีหลักการของรูปแบบการเรียนการสอนประกอบด้วย

1.1.1 การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยจะเกิดขึ้นได้ก็หากผู้สอนดำเนินการสอนแบบอิวิริสติกส์ คือ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักรวมทั้งฝึกกลวิธีในการเรียนรู้และควบคุมการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.1.2 การเรียนรู้จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติของตัวแบบพร้อมได้รับคำชี้แนะความช่วยเหลือหรือการเสริมต่อการเรียนรู้จากตัวแบบจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาจากขั้นที่เป็นอยู่ไปขั้นที่สูงขึ้น

1.1.3 การกำหนดภาระงานที่เพิ่มความซับซ้อนและหลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะไปตามลำดับ

1.1.4 การสะท้อนผลการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและมีการพัฒนาตนเองต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยด้านปัจจัย มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านสถาบัน ด้านผู้บริหาร และด้านครูและบุคลากร โดยมี 18 ปัจจัยย่อย องค์ประกอบย่อยด้านกระบวนการ มีองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การวิเคราะห์ การออกแบบ การปฏิบัติและการนิเทศ และการสะท้อนคิด และด้านผลผลิต มี 2 ปัจจัยย่อย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และชื่อเสียงของโรงเรียน (ผลงานของนักเรียน ครู และผู้บริหาร)

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท

กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ได้ตามมาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ 4 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการจัดการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาการให้บริการหอพักนักเรียน

โดยในแต่ละกลยุทธ์ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ วิธีการ/แนวทาง ตัวชี้วัด และเงื่อนไขความสำเร็จของกลยุทธ์ และมีผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทสังคม พหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยาตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการขอร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ

4.1 องค์ประกอบที่ 1 โครงสร้างคณะกรรมการบริหารการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ และผู้แทนครูในสถานศึกษา ส่วนหน้าที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ได้แก่ กำหนดเป้าหมายและนโยบายการมีส่วนร่วม ส่งเสริมและสนับสนุน การบริหารการมีส่วนร่วม ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู กำกับ ติดตาม ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน

4.2 องค์ประกอบที่ 2 ขอบข่ายงานการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมดำเนินการ และด้านการร่วมติดตามและประเมินผล

5. องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 การระบุความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การตอบสนองต่อความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 กิจกรรมการควบคุมความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา

ขั้นตอนที่ 5 สารสนเทศและการสื่อสารการบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา

ขั้นตอนที่ 6 การติดตามประเมินผลการบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเสริมสร้างสมรรถภาพการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การอภิปรายมีดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ คือในการพัฒนารูปแบบ การเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยการวิเคราะห์หลักสูตรที่ใช้ เพื่อศึกษาและระบุประเด็นที่ต้องการพัฒนาสำหรับครู ซึ่งพบว่าควรพัฒนา ครูทั้งทางด้านความรู้ความเข้าใจ การออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน ทักษะการออกแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอน เจตคติต่อวิชาชีพครู และควรจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมโดยการเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริงสอดคล้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กับตัวแบบ โดยมีแนวความคิดมาจาก ทฤษฎี ของ Collins, Brown & New man (1989) ที่มีตัวแบบ (Modeling) การแนะนำ (Coaching) การเสริมต่อ การเรียนรู้ (Scaffolding) การแสดงออก (Articulation) การสะท้อนความคิด (Reflection) และการอธิบาย (Explanation) จึงเน้นการสร้างความรู้โดยการเรียนรู้ที่ดีมีความหมายจากการมีปฏิสัมพันธ์กับตัวแบบ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับสุขภาพองค์การ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่า สุขภาพองค์การ โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา พบว่าในภาพรวมองค์การมีสุขภาพในระดับสมบูรณ์มากที่สุดที่ปรากฏผลเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีความเป็นมิตรและมีสัมพันธ์อันดีกับครูในโรงเรียนสนับสนุนให้ใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า ตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานทำให้ครูมีความเต็มใจปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายและ โรงเรียนมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสนับสนุนการทำงานเป็นทีม ซึ่ง Hoy & Miskel (1982 : 234) อธิบายว่าสุขภาพองค์การ (Organization Health) เป็นกรอบแนวคิดหนึ่งในการอธิบายบรรยากาศของโรงเรียน และอธิบายว่าโรงเรียนมีสุขภาพดี (Healthy School) จะปลอดจากแรงกดดันจากสังคม ชุมชน และผู้ปกครอง ผู้บริหารมีแบบภาวะผู้นำ ที่ปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา เน้นทั้งพฤติกรรม มุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ การสนับสนุนผู้ได้บังคับบัญชา ชื่นชมและมีมาตรฐานการปฏิบัติงานสูง มีอิทธิพลต่อผู้บังคับบัญชาทั้งการกระทำและความคิด อาจารย์ในโรงเรียนที่มีสุขภาพดี จะผูกพันกับการเรียนการสอนตั้งมาตรฐานการเรียนการสอนไว้สูง และสามารถปฏิบัติได้ นักเรียนต้องเรียนอย่างหนัก มีแรงจูงใจในการเรียนสูง ยอมรับในการเรียนเก่งของเพื่อน อุปกรณ์การเรียนการสอนมีอย่างเพียงพอ อาจารย์มีความจริงจังต่อกันมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและภาคภูมิใจในสถาบันของตน

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา พบว่าด้านความเป็นไปได้โดยภาพรวม และรายกลยุทธ์มีความเป็นไปได้ในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์โดยภาพรวม และรายด้านมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่ากลยุทธ์ที่ได้ได้มาจากการศึกษาสภาพบริบทในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรมครอบคลุมใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน และด้านหอพักนักเรียน ซึ่งในแต่ละด้านเป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องมีการดำเนินการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล อีกทั้งข้อมูลพื้นฐานของกลยุทธ์ได้มาจากผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม จังหวัดพะเยา จึงได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ ดังที่ Somchai (2003) ได้กล่าวไว้ว่า หลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน จะเป็นการพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการกำหนดทิศทางพัฒนาองค์กรเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อนและความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

บนพื้นฐานการศึกษาค่านิยมของกลุ่มต่างๆ ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรไปสู่อนาคต เป็นการกำหนดทิศทางระยะยาวของการพัฒนาองค์กร ตลอดจนการกำหนดแนวทางหรือยุทธศาสตร์ในทางเลือกต่าง ๆ เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

4. ผลจากการวิจัยการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดพะเยา สรุปได้รูปแบบการมีส่วนร่วมของรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดพะเยา ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมดำเนินการ และด้านการร่วมติดตามและประเมินผล ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน และผลการประเมินจากผู้รู้รูปแบบเห็นว่ามีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้านเช่นกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ารูปแบบมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาได้ในอนาคต ถ้าผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมกันในการจัดการศึกษาทุกด้านอย่างแท้จริงในการที่จะมุ่งมั่นพัฒนาสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ Thira (2010 : 56) ได้กล่าวว่าการศึกษายกระดับขั้นพื้นฐานมีความจำเป็นและสำคัญต่อการจัดการศึกษาของประเทศมาก เพราะเป็นการศึกษาสำหรับประชาชนทุกคนโดยถ้วนหน้า และครอบคลุมการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งมีผลต่อความเจริญพัฒนาประเทศทุกด้าน การจัดการศึกษาในระดับนี้จำเป็นต้องจัดให้เป็นไปและสอดคล้องกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

5. รูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนพลศึกษา ที่ได้สร้างขึ้นยังมีความเหมาะสมและมีความถูกต้องครอบคลุมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับนิศ โรจนวิศาลทรัพย์ (2550) ได้กล่าวว่า การบริหารความเสี่ยงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการองค์กร เป็นเรื่องส่วนรวมที่ทุกคนในองค์กร ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง จนถึงพนักงานทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ช่วยกันกำหนดกลยุทธ์ นโยบาย แผนงาน แผนปฏิบัติการ กิจกรรมขององค์กร ซึ่งการบริหารความเสี่ยงที่ดี สามารถวัดความสามารถการดำเนินงานของบุคลากรภายในองค์กรได้ และการบริหารความเสี่ยงทำให้องค์กรมีรูปแบบการตัดสินใจในการปฏิบัติงานขององค์กรไปในทิศทางเดียวกัน สามารถปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานได้ มีการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร ไปในจุดที่ต้องการได้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. รูปแบบการเรียนการสอนนี้ ถือว่าเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หรือครูผู้สอนนั้นควรส่งเสริมและสนับสนุน โดยเฉพาะกลุ่มวิชาชีพ หมวดวิชาเฉพาะ ตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นหลักสูตรบูรณาการที่มีการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาเข้าด้วยกัน โดยใช้ Theme และ Concept เป็นตัวกำหนดประเด็นในการศึกษา ใช้กระบวนการทางปัญญาในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา โดยกรอบแนวคิดของหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน เน้นการใช้กระบวนการทางปัญญาในการเรียนรู้ตามสภาพจริงในบริบทสถานการณ์จริง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการฝึกหัดทางปัญญา โดยเฉพาะผู้สอนนั้นควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอน คู่มือในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน และแผนการสอนต่าง ๆ ให้เข้าใจก่อนนำไปใช้เพื่อให้สามารถดำเนินการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอนเป็นทีม และเกิดผลในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางด้านวิชาชีพครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่าง ๆ

2. ภาวะผู้นำด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการจัดการด้านการเรียนการสอน โดยเน้นให้ครูวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจการวัดประเมินผลนักเรียนให้ชัดเจน

3. สุขภาพองค์การด้านความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูบุคลากรในโรงเรียนมีกิจกรรมละลายพฤติกรรมสร้างความเข้าใจกันในการทำงาน ปฏิบัติงานด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อสร้างให้เกิดความสามัคคีกันยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ภาวะผู้นำด้านการจัดการด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายการจัดการด้านการเรียนการสอน โดยเน้นให้ครูวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจ การวัดประเมินผลนักเรียนให้ชัดเจน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า สุขภาพองค์การด้านความสามัคคี มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูบุคลากรในโรงเรียนมีกิจกรรมละลายพฤติกรรมสร้างความเข้าใจกันในการทำงาน ปฏิบัติงานด้วยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อสร้างให้เกิดความสามัคคีกันยิ่งขึ้น นโยบายการจัดการศึกษาจำเป็นต้องจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเน้นวิชาชีพที่มีอยู่ในวิถีชีวิตและท้องถิ่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เพราะเด็กเหล่านี้ต้องกลับไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ ทำมาหาเลี้ยงครอบครัว และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการจัดการศึกษา

3. หน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญกับพหุวัฒนธรรมศึกษา และกำหนดนโยบาย ในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

4. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดนโยบาย เอกลักษณะ อัตลักษณ์ของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม

5. ผู้บริหารสร้างความตระหนัก สร้างแรงจูงใจ กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนครู ให้ครูทุกคนสร้างระบบการสอนที่มีคุณภาพมาใช้ในการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน และมีความก้าวหน้าในทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2553). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอก รอบ 3*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: แอล. ที. เพรส จำกัด.
- นริศ โรจน์วิศาลทรัพย์. (2550). *สารานุกรมวิชาชีพครู การศึกษาพหุวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2546). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์บุ๊คเซนเตอร์.
- Collins, Brown & New man. (1989). *Cognitive Apprenticeship: Teaching the Craft of Reading, Writing and Matematics*. In L.B. Resnick (Ed.). *Knowing, learning and instruction: Essays in honor of Robert Glaser*.
- Edward. (2005). *Statistical Alignment: Computational Properties, Homology Testing and Goodness-of-Fit*. *J. Molecular Biology*, 30(1): 265 - 279.
- Fidler. (2002). *Risk Management in Sport and Recreation*. Champaign, IL.: Human Kinetics.
- Hoy and Miskel. (1982). *Guidelines for Risk Management in Sport and Recreation, Justifying the Risk to Others: The Real Razor's Edge*. *The Journal of Experiential Education*, 10(1), 16 - 22.
- Runcharoen T. (2010). *Professionalism in Educational Organization and Administration During the Educational Reform Era. To Reform Round 2 and Evaluate Outside the 3rd round*. 6th edition. Bangkok: LT Press Co., Ltd.
- Rojwisansap N. (2007). *Encyclopedia of Teaching Profession Multicultural Education*. Bangkok: SorBorKor.
- Phakphasivivat S. (2003). *Strategic Management*. Bangkok : Amarin Book Center.